І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII Ч. 230. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 2-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 230. VOL. LXVIII

В ДОМІНІКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ ЗАВОРУШЕННЯ І ТРУДНОЩІ

ВІЙСЬКО ПРОПОНУЄ ХУНТУ, ОПОЗИЦІЯ ЗА ПАРТІЙНИЙ УРЯД

Санто Домінґо. — Після виїзду членів родини диктатора Рафаеля Леонідаса Трухільо Моліни в Домініканській Республіці немає спокою, бо опозиція хоче негайно перебрати владу і домагається резиґнації президента д-ра Баляґера, а збройні сили хочуть зорганізувати тимчасовий уряд — хунту під проводом президента Баляґера, а загальні вибори відбулися б аж за два роки. 30-го листопада переговори між президентом і опозицією перервалися, бо представники опозиції, головним чином партії Крайової Громадянської Унії не погодилися на ті умови, які запропонували представники збройних сил, які мають фактичну владу в країні, разом із президентом Баляґером. Ті умови є такі: 1) Зорганізувати тимчасовий уряд - хунту на чолі з президентом Баляґером; 2) Забезпечення, що не будеться карати представників збройних сил за акти, доконані під час диктатури генералісимуса Трухільо; 3) втримання видатків на збройні сили на відповідній висоті, яка була визначена в бюджеті на 1962-ий рік та 4) загальні вибори до двох років. Представник державного департаменту у Вашинґтоні заявив 30-го листопада, що він сподівається, що в Санто Домінґо таки переможе поміркованість і відповідальність за добро держави у змаганнях завести в тій державі демократичний уряд. У Вашинґтоні сподіваються, що Організація Американських Держав скасує ті обмеження, які були у відношенні до Домініканської Республіки після того, як виникла там криза у зв'язку із вбивством диктатора Трухільо. Провідник опозиції д-р Віріято А. Фіяльо закликає своїх прихильників припинити заворушення і загальний страйк, щоб не давати урядові нагоди до репресій. Під час демонстрацій 30-го листопада вбито в столиці одну особу. Представники опозиції повідомляють, що в місті Ман вбито більше осіб. Під час вуличних демонтрацій в палаці президента Баляґера відбувалися важливі наради між президентом і представниками збройних сил, значить секретарем оборони і шефами штабів. Після закінчення нарад передали висліди тих нарад провідникові опозиції д-р Фіяльо, який не погодився на умови президента і збройних сил, заявляючи, що він є проти того, щоб влада переходила до рук військових кол, хоч би навіть на два роки. Д-р Баляґер заявив, що його плян про тимчасову хунту може найлегше причинитися до заспокоєння країни, а д-р Фіяльо твердить, що найкраща розв'язка — це тимчасовий цивільний уряд, складений із політичних представників, а не військовиків. Д-р Баляґер закликає розв'язати єдину партію, що була дозволена за Трухільо — так звану Домініканську партію.

Індекс цін у жовтні становив 128.4 відсотка

Вашинґтон. — Департамент праці повідомляє, що індекс цін на товари першої потреби становив 128.4 відсотка, це значить, що був на 0.1 відсотка більший в порівнянні з вереснем цього року, і на 28.4 відсотка більший в порівнянні з пересічними цінами в роках 1947-1949, коли індекс цін виносив 100. На збільшення коштів прожитку мали вплив такі чинники: подорожчання нових авт і збільшення видатків за транспорт, лікарську опіку і мешкання. Індекс цін в жовтні є рекордово високим, досі найбільший індекс цін був в липні цього року, коли він становив 128.1. Індекс цін постійно зростає, але в порівнянні з жовтнем минулого року індекс збільшився тільки на 0.9 відсотка. Але заробітна платня фабричних робітників постійно збільшується і становила вже $84.12 на тиждень. Платня робітників зросла від жовтня 1960-го року на $3.70, що рівняється 5 відсоткам, а купівельна сила збільшилася на 4 відсотки.

Віце-президент Джансон проти політичних екстремістів

Филаделфія. — Віце - президент Линдон Б. Джансон, промовляючи на зборах Ради Світових Справ, заявив, що ті політичні екстремісти, які домагаються „тотальної" перемоги в так званій холодній війні, повинні одночасно заявити, чи вони є за те, щоб ЗДА „негайно виповіли війну СССР". Проти політичних екстремістів зправа і зліва виступав і президент Кеннеді у промові в Сіеттелі, Вашинґтон, в дні 16-го листопада. Слова Джансона звернені були на адресу сенатора - республіканця з Арізони Беррі Голдвотера, який домагається, щоб уряд старався вповні перемогти комуністів, бо без цього не буде миру в світі. Джансон казав, що він любить нові ідеї, але в цьому випадку сенатор Голдвотер повинен ясно сказати, чи уряд ЗДА має вести війну проти СССР, бо без війни неможлива повна перемога над комунізмом.

В АМЕРИЦІ

● **Департамент оборони** повідомив, що летунство має купити пасажирський літак „Буінґ 707" для президента Кеннеді. Цей літак має коштувати $5,000,000. Цей літак може летіти 5,000 миль зі швидкістю 610 миль на годину і може вести 189 осіб або 28,000 фунтів вантажу.

● **29-го листопада** в присутності президента Кеннеді склав присягу новий директор Центральної Розвідчої Аґенції, промисловець із Лос Анджелесу Джан МекКон, який за президентури Айзенгавера був головою Комісії Атомової Енерґії. Присутній був і дотеперішній директор цієї аґенції Аллен Доллес та члени Президентового кабінету. Присягу проводив головний суддя найвищого Суду Ірл Воррен.

● **Нюйоркський посадник** Роберт Ваґнер заявив, що перепис населення повинен відбуватися щоп'ять років, а не щодесять, як це є тепер. Міста так швидко зростають і так швидко настають великі зміни в економіці, що потрібний є частіший перепис населення, — заявив Ваґнер на переслуханні в Конґресі.

● **Д-р Джан Г. Воґен** із Рочестерського університету, промовляючи на зборах Американського Товариства в Денвері ствердив, що загально відома недуга ревматоїдний ревматизм може бути спричинований вірусом.

● **На зборах Лікарського Товариства** в Денвері стверджено, що в 1960-му році зареєстровано урядово 19,500 самовбивств, з чого три четверті були чоловіки, а тільки одна четверта жінки. 50 відсотків можна було б вилікувати з умової недуги і не допустити до їхнього самовбивства.

● **З летовища** Канаверал на Флориді з повним успіхом випустили далекосяжну ракету „Титан", яка перелетіла 5,000 миль і впала на Атлантику коло острова Вознесіння на захід від Африки.

ПЕРЕД ЛЕТОМ У КОСМОС

Американські астронавти Мелколм „Скотт" Карпентер (зліва) і Джан Г. Ґленн, під час пресової конференції в Кейп Канаверал на Флориді. Вони обидва вибрані для плянованої вже в недалекому майбутньому навколосвітньої подорожі в космічному екіпажі.

Департамент оборони в обороні резервістів

Вашинґтон. — Представник департаменту оборони заявив, що Пентаґон веде широку кампанію в обороні резервістів, яких деякі підприємства не хочуть приймати на працю тому, що вони кожної хвилі можуть бути покликані до військової активної служби. Діється це не тільки у зв'язку з покликанням резервістів внаслідок берлінської кризи, але ще більше тому, що може прийти до ще ширшої мобілізації. Під час другої світової війни і під час війни в Кореї численні молоді люди не могли дістати праці тому, що могли кожної хвилини її залишити внаслідок покликання до війська. Департамент оборони веде кампанію в тому напрямку, щоб подібна історія не повторилася при найближчій мобілізації. Ведеться акція і в тому напрямі, щоб власники крамниць в поблизу касарень не збільшували ціни на товари родинам покликаних до військової служби.

Ґолдберґ обороняє урядову добродійну програму

Шикаґо. — Секретар праці Артур Дж. Ґолдберґ, промовляючи на конференції Американських Добродійних Товариств, заявив, що найкраще можна причинитися до поліпшення долі американців таким робом, що ухвалиться урядову програму в ділянці добродійности. Ґолдберґ виступив проти тих, які критикують урядові проєкти, але самі нічого не роблять, щоб допомогти безробітній молоді, безробітним чоловікам і жінкам та тим старшим особам, які не мають медичної опіки, бо є на пенсії, яка не вистачає навіть на життя. Секретар праці закликав ухвалити в Конґресі такі 4 закони: 1. Організацію Молодечого Корпусу, в якому молодь знайшла б працю і перевишкіл. 2. Законопроєкт про медичну допомогу старшим особам. 3. Про перевишкіл тих безробітних, які втратили працю внаслідок механічної праці і 4. Проєкт про постійну допомогу безробітним.

Провідники американської компартії починають ховатися

Вашинґтон. — У зв'язку з упливом кінцевого реченця, що його встановив департамент справедливости ЗДА для реєстрації компартії та її провідників на день 30 листопада ц. р., провід комуністичної партії ЗДА проголосив, що кількість членів цього проводу, який досі нараховував двадцять осіб, зменшено до трьох. Цим способом американські комуністи намагаються виминути заряджену урядом на підставі рішення Найвищого Суду реєстрацію своїх провідників, як аґентів чужої держави та забезпечити їх перед судовими карами, які передбачають на випадок незареєстрування грошові гривни до 10,000 долярів за кожен день спротиву і крім того кари в'язниці до п'яти років. Головна канцелярія компартії ЗДА в Ню Йорку, повідомляючи про рішення зменшити склад проводу до трьох осіб, відмовилася водночас назвати їх прізвища, але загально відомо, що ними є 71-літня Елізабет Г. Флінн, голова компартії, 58-літній Бенджемін Дейвіс, крайовий секретар, та 51-літній Ґас Голл, генеральний секретар. Усі вони вже були карані в'язницею за участь у змові, спрямованій на насильний державний переворот. Інші провідники компартії, що нібито перестали бути членами компартійного проводу, будуть діяти в підпіллі. Дехто з них, що одержував формально платню за свою працю в компартійних установах, плянує перейти на „безробіття" й одержувати навіть урядову допомогу, виплачувану тим, що втратили працю.

ЦІЄЇ НЕДІЛІ ВІДБУДЕТЬСЯ В НЮ ЙОРКУ ВЕЛИКИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ В ЧЕСТЬ ШАШКЕВИЧА

Ню Йорк. — В найближчу неділю, 3-го грудня, велика Українська Громада цієї світової метрополії віддасть поклін пробудителеві Галицької Землі, о. Маркіянові Шашкевичеві, влаштовуючи з 150-ліччя його народження великий Ювілейний Концерт, що відбудеться в залі Фешин Інституту при 21-ій вулиці о год. 7-ій ввечері. Концерт влаштовує окремий Ювілейний Комітет при співпраці всіх місцевих установ. У програмі концерту, що його відкриє голова Ювілейного Комітету адв. Р. Гуглевич, є промова о. д-ра В. Ґавліча, ЧСВВ, виступ хору „Думка" під диригентурою Ів. Задорожного, музичне тріо у виконанні В. Цісика, Л. Тимощенко - Полевської та Д. Гординської - Кацанович та рецитація спеціяльно приготованої на цю імпрезу поеми Леоніда Полтави „На Білій Горі" у виконанні: О. Кириченко - Шуган, Л. Крушельницької, І. Кулін і З. Салик, у супроводі Шашкевичевих „Псальмів Руслапових" у виконанні дир. Йосипа Гірняка, під мистецьким проводом п-і О. Добровольської. Ця велика імпреза в неділю буде попереджена Соборною Панахидою за о. М. Шашкевича, що буде відправлена в суботу, 2-го грудня, о год. 7:30 ввечері в українській католицькій церкві св. Юра.

ВИЯВЛЕННЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО СКРИТОВБИВСТВА Д-РА РЕБЕТА І СТ. БАНДЕРИ ДАЛІ ХВИЛЮЄ МІЖНАРОДНУ ОПІНІЮ

Мюнхен, Німеччина. (Ю. Т.) — Виявлення виконавця страшного злочину, що його допустилася Москва скритовбивством двох провідних діячів українського визвольного руху, проф. д-ра Лева Ребета 1957 і Степана Бандери в 1959-му роках, продовжують хвилювати міжнародну опінію, при чому звертається окрему увагу на рафінованість того злочину.

В кримінальних романах, не поминаємо наукову криміналогію, називають „зразковим вбивством", вбиття людини, коли не залишається під технічним оглядом ніякого сліду вбивника. В такому випадку слідчі органи прокуратури, чи пак поліції стають перед нерозв'язаною проблемою. До таких перфектних скритовбивств зараховує світова опінія і вбивства проф. д-ра Л. Ребета і провідника ЗЧ ОУН С. Бандери. Тільки припадок дозволив викрити тайну тих двох вбивств, а смерть проф. Ребета є в тім випадку найбільш сенсаційною справою. Ціле українське громадянство в Німеччині було у хвилині смерти С. Бандери майже певне, що теж зі смертю проф. Ребета є якась загадочна річ. По перше вони оба згинули на сходах в дуже таємних обставинах, а в перших хвилинах по їх смерти була подана та сама причина: розрив серця. Секція бл. п. Ребета мала бути переведена, так кажуть, в дуже поверховний спосіб. Ніхто не припускав, навіть із найближчого окруження покійника, що хтось чигав на його життя. Тут сталася велика помилка слідчих органів, бо як би було зразу викрите вбивство проф. Ребета, то очевидячки була б особа С. Бандери із здвоєною охороною забезпечувана. Це, що покійний С. Бандера ішов по сходах камениці, в якій він мешкав, без охорони було без сумніву великою легкодушністю, але кажуть, що С. Бандера був вже так знеохочений до всяких особистих охорон, що відганяв від себе всяких „ангелів хоронителів" із служби безпеки — коротко кажучи — він вже мав цього досить.

Німецька телевізія подала тепер реконструкцію тих обох злочинів. Показано фотографії С. Бандери, Л. Ребета та вбивника Богдана Сташинського. Висвітлено теж фрагменти із похорону С. Бандери та спосіб, в який вони оба згинули. Ніхто не припускав, що большевики отроюють людей при помочі спеціяльного до цього сконструованого револьверу. Вага револьверу яким вбито Ребета була двісті гр., а дволюфна пістоля від якої згинув Бандера важила 250 гр. Німецька телевізія подала зовсім докладно конструкцію цього трійливого револьверу. Зрештою світові аґенції подали вже тільки детайлів про ті оба злочини, що нам буде зайвим розводитися більше над технікою вбивства. Але зайшли ще деякі події, на які хочемо звернути увагу. Німецька прокуратура подала, що вбивника арештовано дня 1-го вересня ц. р. Вміжчасі мабуть большевики довідалися про це арештування і зразу поставили перед берлінський радіоапарат німця з України Ліппольца, який мав колись недалеко площі Зендлінґер (в Мюнхені) свій маленький ресторан. Він постійно вдавав великого приятеля України та української еміґрації. До нього приходило їсти багато українців, без огляду на партійну приналежність. На добрі ковбаски, буцімто „українські" та на чарку „української горілки. Тепер Ліппольд подав із німецької Остзони різні нісенітниці про смерть Бандери, мовляв Бандеру вбив колишній міністер Оберлендер і т. п.

Тепер прийшла нова вістка, а саме, що десь в Данціґу чи в якомусь іншому польському порті мав зголоситися якийсь німецький моряк, який теж заявив, що він є вбивником Бандери. Очевидячки, що цей матрос вперше почув прізвище Бандери і йому так казали говорити большевики.

Процес над вбивником Сташинським має відбутися на весні 1962 р. і без сумніву, що прокуратура для ствердження зізнань вбивника домагатиметься ексгумації тлінних останків проф. Ребета. Це взагалі дуже макабрична історія і вона тяжко ранить чуття родин обох покійників.

Наприкінці хочемо тільки зазначити, що ці дві трагічні події повинні би раз вже відучити українських еміґрантів розпускати всякого роду неправірені сплітки. На конто смерти Бандери стільки тут наоповідано і то „з перших джерел", що волосся на голові навіть у лисого стануло б. Це є одна із найприкріших сторінок в житті української еміґрації в Німеччині.

Хрущов бажає Папі з нагоди 80-ліття

Рим. — Совєтський амбасадор в Римі Семьон Козирьов предав папському нунцієві в Італії монсіньйорові Карльо Грано листа від Нікіти Хрущова з куртуазійними бажаннями для Папи Івана XXIII з нагоди 80-ліття Папи. Ватикан потвердив це і заявив, що дійсно такі бажання отримано і що дано на них відповідь. Змісту листа Хрущова й відповіді, ані навіть докладної дати, коли це сталося, не хотіли виявити ні Ватикан ні совєтська амбасада. Між Ватиканом і СССР нема дипломатичних взаємин. Це вперше від 1917 року, що з большевицької сторони вислано Папі будь-яку куртуазійну заяву. Тільки 21 серпня 1956 р., коли Верховний Совєт видав пропаґандивний заклик в справі роззброєння, то переслано його також Ватиканові.

Сторіччя з дня смерти Шевченка вшановано двома виданнями перекладів його поезій

У зв'язку із вшановуванням пам'яті Шевченка у сторіччя з дня його смерти у вільному світі появилися дві гарно видані книжки перекладів його творів на англійську та інші мови. Заходом Шевченківського комітету у Великій Британії англійське видавництво у Лондоні "The Mitre Press" опублікувало п.н. „Пісня в темряві" ("Song Out of Darkness") книжку перекладів з Шевченка, виконаних англійською перекладачкою Верою Річ. Ця книжка охоплює 38 поем та віршів Т. Шевченка, перекладених на англійську мову, і є першою частиною запланованого названим Шевченківським комітетом тритомового видання, що його другим томом мають бути переклади Шевченкової прози і до третього тому якого увійдуть переклади драм Т. Шевченка, його щоденника та листів. Видання вибору поезій Шевченка в перекладі Вери Річ попереджене передмовою відомого перекладача творів Шевченка Пола Селвера, статтею покійного В. К. Меттюса п. н. „Тарас Шевченко — людина і символ" та ґрунтовною статтею викладача української мови в Лондонському університеті В. Свободи про Шевченка і його творчість. Ціле це тритомове видання буде виходити частинами і має охопити всю літературну спадщину Шевченка. Водночас із цим у Видавництві „Молоде Життя" у Мюнхені появилася розкішним виданням книжка перекладів з Шевченка трьома мовами: англійською, французькою та німецькою з одночасним українським текстом. Книжка ілюстрована репродукціями малярських творів Шевченка, видана заходом куреня пластунок „Ті, що греблю рвуть", за редакцією проф. Юрія Луцького в Торонті.

В ОН РАДЯТЬ НАД СПРАВОЮ ДОПУЩЕННЯ КОМ. КИТАЮ

Об'єднані Нації. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй розпочала в п'ятницю 1 грудня ц. р. наради над справою допущення до Об'єднаних Націй комуністичного Китаю і виключення відтіль вільного Китаю. Ця справа стоїть на денному порядку кожної сесії Об'єднаних Націй від десяти років, але до цього часу ЗДА завжди здобували більшість для своєї пропозиції — відкласти справу до наступного року. З уваги на змінене відношення сил в ОН внаслідку прийняття туди кількадесятьох новопосталих азійсько - африканських держав, ЗДА рішили змінити тактику і погодились на те, щоб над цією справою перевести генеральну дебату в Асамблеї. Однак ЗДА поставлять формальний внесок, що ця справа належить до „важливих", які вимагають двох третіх голосів. Для переведення такої формальної ухвали ЗДА — як запевняє преса — мають вже більшість членів ОН, бо всі західньо - европейські держави, всі південно-американські, за винятком лише комуністичної Куби, та 14 африканських країн із т. зв. групи Браццавілю, себто колишні французькі колонії, голосуватимуть за тим внеском. Щодо самого меритум справи, то ЗДА переконані, що прихильники прийняття комуністичного Китаю, з Індією, як головним адвокатом цієї справи, не осягнуть для свого становища потрібних двох третіх голосів. Головним речником З'єдинених Держав, як лідера опозиційних до комуністичного Китаю держав, буде Адлей Стівенсон. Він вкаже передусім на два моменти, які дискваліфікують комуністичний Китай як кандидата на члена ОН: поведення Китаю в Корейській війні, коли-то ОН пятнували комуністичний Китай, як аґресора, при чому та ухвала не була ще скасована, та відмова комуно - китайського уряду визнати взагалі авторитет Об'єднаних Націй у вирішуванні міжнародних справ. Головним арґументом прихильників членства комуністичного Китаю в ОН є те, що — мовляв без комуністичного Китаю не можна вирішити справи міжнародного роззброєння та що комуністичний режим в Китаї є дійсністю, якої не можна заперечувати. Можливо, що З'єдинені Держави зголосять пропозицію на передання цієї справи окремій Комісії, яка розглянула б її разом із справою поширення членства в Раді Безпеки та в Соціяльно-економічній Раді. Совєтський Союз противиться всякому поширенню тамошнього членства, поки не буде прийнятий до ОН комуністичний Китай і в той спосіб шантажує ті азійсько - африканські країни, які вимагають поширення названих двох найважливіших Рад ОН, щоб вони могли мати там свою репрезентацію. Дебати над справою комуністичного Китаю заповідаються на 2 тижні.

Головні делеґати ЗДА й Британії залишають Атомову конференцію в Женеві

Женева. — Артур Дін і Джозеф Годбер, головні делеґати ЗДА й Британії на атомовій конференції в Женеві рішили залишити ту конференцію, визнавши свою приявність там зайвою з уваги на повну безвиглядність дальших нарад. Ця конференція, яка триває від 31 жовтня 1958 року, відбула в минулий четвер своє 343-тє засідання, що його виповнили взаємні західньо - совєтські докори й закиди. ЗДА й Британія відкинули совєтську пропозицію підписати договір про припинення всяких ядрових експериментів без ніякої міжнародної контролі. Західні країни, які саме в трьох останніх місяцях дістали доказ віроломности і перфідности Совєтів, що крадькома приготовляли ядрові детонації та перевели їх всупереч попередньому добровільному мораторіюмові всіх трьох атомових великодержав, вважають теперішній совєтський внесок за цинізм та пропаґанду обраховану на тих, які не знають правди про оті совєтські найновіші ядрові досліди. Все ж, формально Женевська конференція не зірвана. Артура Діна заступатиме там Чарльз Стелле, а Годбера Майкел Райт. Вони обидва брали участь в Женевській конференції від самого початку.

ОН проти поширення числа атомових держав

Об'єднані Нації. — Політична Комісія Об'єднаних Націй прийняла через акламацію резолюцію, яка поручає підписання міжнародної конвенції про збереження нинішнього числа атомових держав та не поширювання атомової зброї на країни, які її до цього часу не мають. Резолюцію цю спонзорувала Ірляндія, а ЗДА й Британія підтримали її тому, що в тій резолюції говориться, що задля запевнення реальної вартости такої міжнародної конвенції повинна бути створена міжнародна контроля. Західні країни — є в противенстві до СССР — стоять на засадничому становищі, що в усіх справах, що стосуються роззброєння, повинна діяти міжнародна система контролі. Зате ЗДА були проти другої резолюції, яка закликала всі неатомові країни, щоб вони не дозволяли магазинувати на своїй території атомову зброю, ані не старалися дістати її. ЗДА твердили, що така постанова обмежує можливості самооборони загрожених аґресією країн. В дебатах над цією справою знову подвизався лакейський представник УССР, який атакував Америку, що ніби вона заміряє передати атомову зброю Західній Німеччині. Репрезентант ЗДА заявив, що вся атомова зброя в Европі стоїть під виключною контролею американського командування.

У СВІТІ

● **Ганський уряд** виселив двох англійських кореспондентів „Бритіш Бродкестинґ Корпорейшен" і лондонського щоденника „Дейлі Експрес". Обидва англійські журналісти того самого дня відлетіли до Лондону. Внаслідку диктаторського режиму Кваме Нкрумаха та обсадження найважніших постів комуністами й совєтофілами у Гані настали напружені відносини.

● **У Відні** пізнім вечором у минулий вівторок остріляно з авта будинок парляменту при головному бульварі Рінґу, при чому вибито кілька шиб. На місці тієї демонстрації знайдено летючки німецьких студентів, які заповідають „боротьбу". Здогадуються, що річ іде про неонацистів, які, м. і., уладили динамітові замахи в італійському Південному Тиролі. Австрійська поліція перевела арештування.

● **В Альжирі** поліція повела енергійні розшуки за головою підпільно - революційної військової організації французьких націоналістів, генералом Равлем Саляном, який від місяців скривається, керуючи актами терору, що їх веде та організація. Анонімний донощик вказав місце, де скривався ген. Салян, в одного фармера за 70 миль від міста Орану, але, прийшовши туди, поліція вже Саляна не знайшла. Арештовано багато його співробітників.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Центральна проблема

На своїй останній пресовій конференції в минулу середу президент Кеннеді пригадав знову відому політичну правду, що нинішня міжнародна ситуація не покращає і напруження міжнародної атмосфери не минеться, поки не буде розв'язана передусім проблема Німеччини й Берліну. Ця заява Президента зійшлася в часі з заявами двох найбільш відповідальних західньонімецьких лідерів. Канцлер Конрад Аденауер у своєму першому експозе до новообраного парляменту заявився, між іншим, проти будь-якого европейського пакту безпеки, що його пропонують Совєти, — ствердивши, що проблема миру тісно пов'язана з рівновагою сил у глобальній скалі: безпека Західньої Німеччини, — казав Аденауер, — є складовою частиною цієї загальної рівноваги сил. Водночас лідер соціялістичної опозиції в Німецькій Федеративній Республіці, посадник Західнього Берліну Віллі Брандт заперечив тезу, начебто питання Берліну можна розв'язувати окремо від питання цілої Німеччини. Нема, твердив він, Берлінської проблеми, бо вона є тільки частинкою проблеми Німеччини, і тимчасовий компроміс у справі Берліну не зліквідує міжнародної кризи, яку породжує нерозв'язана проблема цілої Німеччини.

16 років минуло від часу останньої світової війни, але й досі не відбулось мирової конференції і не визначено нових кордонів Німеччини. Замість одної Німеччини, є їх дві, що з них одну, яку не визнають західні держави, штучно створили большевики; між цими двома Німеччинами нема ніякого політичного зв'язку, а Берлін перетято „муром ганьби". Водночас Західня Німеччина, обрізана до території неспоэна 96.000 кв. миль із населенням 55 мільйонів, стала вже одною з найбільших економічних потуг світу із промислом, що завойовує ринки збуту на всіх континентах, з твердою валютою і з загальним добробутом, з яким на европейському континенті суперничає лише швайцарський. Цей парадоксальний стан такий яскравий і такий неприродний, що він ніяк не може тривати в перманенції. Тому, логічно, що коли між західніми великодержавами і СССР не прийде в справі Німеччини до компромісової згоди, то „німецький боляк" в самому центрі Европи мусить привести до нової війни.

Покищо, хоч ніхто не хоче війни, нема й ніяких виглядів на можливість мирної розв'язки. Найпростішої розв'язки, яку диктують міжнародний звичай і здоровий розум — перевести в усій Німеччині плебісцит у справі об'єднання, а вслід за тим вибори і з легальним урядом усієї Німеччини розпочати на мировій конференції переговори про нові кордони і про гарантії безпеки на майбутнє, — цієї розв'язки не хочуть прийняти російські большевики, які просто бояться нової Німеччини. Тому поважна частина інтерв'ю президента Кеннеді, даного „Ізвєстіям", була присвячена доказуванню, що нова Німеччина не являтиме собою ніякої загрози для СССР. Але жадні аргументи Москви не переконують і вона не хоче відмовитися від своєї вимоги — або тривкого поділу Німеччини, або перетворення і Західньої Німеччини в країну „народної демократії". Очевидно, що німці не можуть відмовитися від ідеалу об'єднання, а Захід не може принципово заперечити німцям права на самовизначення, якщо це право признається африканським племенам, серед яких навіть не викорінено ще цілком канібалізму, — і ані німці, ані Захід не можуть погодитися на капітуляцію перед Москвою.

У такому зачарованому колі обертається нині проблема Німеччини, а з нею й цілий світ. У Західній Німеччині й Західньому Берліні стоять збройні сили ЗДА, Британії й Франції, у Східній Німеччині — совєтські дивізії. Як довго ще триватиме такий стан?! Ніхто з західніх державних мужів не має на це відповіді, але практичні висновки з того стану такі, що — як заявив на згаданій пресовій конференції Кеннеді — резервісти в Америці покликується під зброю бо „настав безпосередній зудар інтересів у великих обширах, якими є Берлін і Західня Німеччина". Президент потішає нарід, що покликано тих резервістів для того, „щоб протидіяти війні, а не вести війну". Але не можна до безконечности вести перегони у збросині, щоб ратувати мир, якому загрожує доведена до абсурду ситуація в Центральній Европі.

Найголовніше: людина

Випущення кабіни з мавпою - шимпанзе „Еносом" в орбіту навколо Землі було не тільки черговим технологічним досягненням ЗДА в ракетній ділянці, але й дуже важливою демонстрацією американського підходу до такої проблеми, як загрозливий у багатьох відношеннях для людського життя лет астронавтів у космічних просторах.

З технічного боку лет цієї кабіни з живою мавпою був блискучим успіхом. Випущення ракети з кабіною відбулося без ніяких затримок і так само досконало функціонувала вся машинерія в ній включно з обслуговуванням мавпи - пасажира харчами та питвом і з передаванням на Землю точних повідомлень про всі реакції організму шимпанзе. Ще більшим успіхом треба вважати факт, що в момент, коли керівники цього експерименту завважили деяке відхилення в напрямі лету кабіни, спричинене неспроможністю мавпи використати регуляційні прилади, вони негайно, ще на початку третього обліту кабіни навколо Землі, припинили дальший лет і спрямували кабіну вниз до Землі, де її з живим і неушкодженим пасажиром успішно виловлено. Здійснено це спущення кабіни для того, щоб зберегти життя мавпи, хоч третій запланований обліт кабіни навколо Землі збільшив би технічне значення цілого експерименту і дав би багато більше даних про функціонування всієї апаратури. Зроблено це також з увагою на те, щоб уникнути найменшої загрози для життя людини - астронавта, випущення якого має відбутися вже найближчим часом — ще до кінця цього або з початком 1962-го року.

В цьому виявляється величезна різниця в ставленні не тільки до життя людини, але і взагалі до живих істот керівників і реалізаторів космічної програми у ЗДА і в Совєтському Союзі. Для американців, що їх комуністи таврують як „капіталістичних акул", найважливішою справою, ставленою на перше місце, є увага до життя людини, намагання зберегти за всяку ціну її живою й здоровою. Для кремлівських самодержців ці огляди не мають ніякого значення. Усі свої експерименти в ракетній ділянці большевики проводять в повній засекреченості, промовчуючи всі невдачі, що напевно не раз закінчилися загином висиланих в космічні простори тварин і людей. За вірогідними інформаціями з СССР, таких неуспішних спроб було останніми роками багато, і вони мали місце навіть під час 22-го з'їзду КПСС в Москві, в жовтні ц. р. Усі спроби з випущенням тварин і людей використовує Москва виключно для політичного ефекту, для пропаґанди своїх досягнень, і тому приспішує їх інколи зовсім непотрібно, випускаючи кабіни з живими створіннями без належної попередньої перевірки і ґарантії, що вони повернуться на Землю. Все там спрямоване на те, щоб „перегнати" Америку в її технологічних здобутках, щоб показати світові, що ось, мовляв, ми перші. Американці ж стоять на тому, що все мусить функціонувати досконало, без найменшої затримки чи хоч би і її можливости, поки вони рішаться випустити людину в космічні простори.

Переважає у ЗДА таке ставлення не тільки для добра самого астронавта, але головним чином для того, щоб показати й довести світові, що пошана до людини, респектування і ґарантування її життя є справою чести, основним принципом віри американського уряду і всіх урядових та приватних установ, що мають діло з проєктами, в яких входить у гру небезпека для людського життя. Остання успішна спроба з випущенням космічного екіпажу у двократний обліт навколо Землі є власне подією, яка унаглядню є перед світом цю різницю між ставленням до людини в ЗДА і в СССР, між волею тут і рабством там.

НАЙВИЩИЙ СУД І КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ

Щороку в жовтні місяці починаються засідання Найвищого Суду З'єдинених Держав Америки і тривають до середини наступного року. Це є так звана „Жовтнева сесія". Минулорічна „Жовтнева сесія", що скінчилась у червні цього року, була найдіяльнішою в історії Найвищого Суду, бо на тій сесії він висловив свою опінію в 253 справах, а також прийняв рішення у ще більшому числі справ.

Серед найважливіших рішень були такі, що стосувалися актуальних і спірних питань: комунізму, релігії, цензури, громадської моралі, кримінальних злочинів і расових питань. Щодо комунізму, то тут Судові довелося мати справу із стародавньою, як Атени, проблемою: в чому саме можна і треба обмежити право окремого громадянина або групи громадян на діяльність, що має своєю ціллю повалення існуючого режиму.

Щось із 20 років тому Конґрес провів так званий „закон Сміта", згідно з яким приналежність до партії, що проповідує та практикує насильне повалення уряду ЗДА, трактується як злочин. Року 1950-го був проголошений „закон про внутрішню безпеку", спрямований спеціяльно проти комуністичної партії; цей закон зобов'язував, щоб кожна організація, яку генеральний прокурор визначить як прокомуністичну і діяльність якої в основному керується з-за кордону, зареєструвалась у Вашингтоні, з зазначенням при ньому джерел своїх прибутків, місця, де зберігаються всі її друкарські машини і прізвища її членів та працівників.

На останній сесії Найвищого Суду розбиралось справи саме пов'язані з цими двома законами. Постанови, винесені в цих справах, притягнули багато уваги і вважаються за найважливіші з усіх постанов Суду, прийнятих під час цієї сесії, хоч Комуністична партія ЗДА має невелике число членів.

В обидвох випадках — у справах окремих осіб, що порушили закон Сміта і в справах цілої Комуністичної партії, що порушила закон про внутрішню безпеку, Суд ствердив 5-ма голосами проти 4-ох конституційність даних законів. Аргументи позовників зводилися до того, що ці закони суперечать пунктам Конституції, в яких говориться про ґарантії свободи зібрань, слова і т. п. — особливо у першій поправці до Конституції. У зв'язку з цим Суд повторив відомий вислів покійного судді Джексона — що в першій поправці нема нічого такого, що могло б примусити З'єдинені Держави поповнити самогубство, і що не можна сподіватися, щоб в ім'я права особи була дозволена активна конспірація, керована з-за кордону й спрямована на насильне повалення уряду і захоплення влади чужоземною державою.

Проте, одночасно Суд до текої міри обмежив ці два закони. Щодо закону Сміта Суд ствердив, що сама приналежність до Комуністичної партії не є злочин, але участь у підривних діях — вже злочин. Суд визначив різницю між активним членством у підривній організації і пасивним або теоретичним членством. Щодо закону про внутрішню безпеку Суд указав, що коли навіть Комуністична партія й повинна реєструватися, вона все таки може користуватися своєю друкарнею, радієм, поштою, збирати внески і провадити нормальну політичну діяльність.

Противники згаданих законів твердили, що ці засади порушують п'яту поправку — конституційну ґарантію проти самообвинувачення, що ті, хто зареєструється, тим самим відкриють свою приналежність до компартії і значить підпадуть під закон Сміта. Деякі судді вважали, що треба припинити розгляд цих справ, але перемогли ті, які вважають, що розглядати ці справи треба після реєстрації. Вони твердили, що суд не може розглядати й виносити постанов в абстрактних та теоретичних справах і чекати, поки ці справи наберуть конкретних форм. І після цього Суд матиме, без сумніву, більше сказати про конституційність законів, спрямованих проти підривних акцій.

Американська Рада

Юрій Таркович

БОЛЬШЕВИЦЬКА „МОРАЛЬ"

Наступного року мине 30 років від часу сумної події, що потрясла сумлінням мільйонів підсовєтських громадян. Коротко пригадуємо, що сталося, для тих, хто про цю подію вже призабув, та для нашої молоді яка, зрозуміло, мало знає про страшний злочин 14-літнього хлопчика — Павлика Морозова.

В 1932-му році, коли почався Великий Голод, Павлик доніс на свого рідного батька, що він приховує від урядових чинників збіжжя, і потім на суді виступав проти свого батька, називаючи його ворогом народу і контрреволюціонером. В результаті батька розстріляно, а юного донощика селяни під проводом його ж таки діда — вбили.

Це трагедія, яку важко описати. Також важко уявити собі почуття Павликового батька перед розстрілом, почуття старого діда, сина якого розстріляно внаслідок доносу внука. Трагедія, яка охопила три покоління простої селянської родини.

Не винуватий в цьому нещасті ані хлопець - дитина, ані його батько, ані дід та селяни, що вбили того хлопця. Винна тільки і виключно диявольська система, яка ще в дитячому садку прищеплювала дітям ненависть до кожного, хто проти совєтської влади. А діти, які не знали всієї забріханости тієї влади, вірили своїм учителям і вихованикам.

Страшний вчинок Павлика Морозова в Совєтському Союзі протягом понад двох десятиліть пропаґували як найкращий взірець комуністичної моралі: донось, дитино, навіть на своїх батьків, якщо вони перешкоджають будувати комунізм.

Після останньої війни вже мало було чути про Павлика Морозова. Мабуть і в Кремлі кінець-кінцем додумалися до того, що культ нещасного хлопчини приносить більше шкоди, як користи. Але дітей шкільного віку і досі виховують в тому напрямі, щоб доносили на батьків. Зовсім недавно газета „Комсомольська Правда" нарікала, що в деяких дитячих садках „убивають у вихованців віру в людей, защеплюючи їм підозрілйвість, недовір'я і фальшивість". — „Перестаньте! — кричить „Комсомольська Правда". — Не розкладайте дітей, не робіть з них донощиків!".

Виходить, що у совєтській виховно - шкільній системі подекуди в цій справі перебощують.

В новій програмі компартії є 12 так званих заповідей комуністичної моралі, які названо „моральним кодексом будівничого комунізму". Годі зупинятися над цим новим моральним шахрайством. Формально більшість пунктів цього комуністичного морального кодексу сміливо можна застосувати до кожного суспільства у вільному світі. Згадується тут і про чесність та справедливість, згадується про боротьбу за справу миру та за свободу всіх народів, за рівноправність усіх рас. Якщо викинути деякі вирази як „відданість справі комунізму" тощо, то кодекс просто чудовий.

Але — справа в тому, що і цей кодекс і вся совєтська конституція — це лише облудна форма, яка з практикою не має нічого спільного. У 8-ій точці кодексу говориться про взаємну повагу в родині, про моральне виховання дітей, а рівночасно з опублікуванням цього кодексу — „Комсомольська Правда" заявляє, що в садках і школах з дітей роблять донощиків. Отже, робиться одне, а говориться зовсім інше.. Може Крішна Менон чи якийсь там президент новопосталої африканської країни в цей кодекс і повірить.

СПРАВА НАШИХ БІБЛІОТЕК

Одним з домінуючих показників культурного рівня так окремої людини, як і цілої нації, є бібліотека. Загально прийнято порівнювати бібліотеку з дзеркалом. Коли в дзеркалі бачимо свій зовнішній вигляд, то бібліотека віддзеркалює внутрішній вигляд людини чи цілої нації.

І тому в кожному культурному домі бібліотека завжди знаходиться на належному місці і їй присвячується належну увагу. Кожна культурна нація присвячує також належну увагу великим, прилюдним бібліотекам, з яких може користати кожний, і молодь і старші, а передусім науковці, свої і чужі, які досліджують різні питання, зв'язані з даною нацією.

Українська еміграція у вільному світі старається робити все, що в її силах та спроможності, щоб не залишатися позаду інших народів. Хоч наше перебування на Західній півкулі не таке давнє, все ж таки ми встигли вже розбудувати тут наше культурне життя. На терені ЗДА та Канади маємо видавництва, музеї, архіви, бібліотеки тощо. Правда, вони не дорівнюють своїми розмірами багатим американським та канадійським, але належно виконують своє призначення і мають змогу розвиватись та розбудовуватись. В Ню Йорку маємо гарні бібліотеки при НТШ та ВУАН, маємо кілька бібліотек у Канаді. В Шикаґо, Клівленді, Стемфорді (ЗДА), Мондері (Канада) зорганізовано музеї з бібліотеками та архівами. Це є наявним доказом живучости нашого народу, який у найбільш несприятливих умовинах хоче і вміє творити великі цінності.

Одначе на терені Филадельфії, що є доволі поважним осередком культурного життя американських українців, де скупчується значне число українського населення, справи під цим оглядом не стоять найкраще. В самій Филадельфії живе щонайменше 25.000 українців, а дехто нараховує їх навіть 50.000 (6 католицьких парохій та стільки ж некатолицьких). В околиці Филадельфії живе 20.000 українців. Але на таке поважне число нашого населення нема ні одної бібліотеки, не згадуючи про музей чи архів.

Правда, є тут дві досить великі бібліотеки, але вони ні в якому разі не можуть репрезентувати української культури. Бібліотека Т-ва Українсько - Американських Горожан при Френклін вул. начислює коло 2.500 томів, одначе вона приміщена в малій кімнаті і не має репрезентативного вигляду. Про її діяльність годі щось конкретне сказати, бо в пресі ніде не зустрічаємо якогось звіту. Друга бібліотека приблизно такої самої величини є власністю „Молодої Просвіти" ім. Митрополита Андрея Шептицького. Вона приміщується в дещо більшій та повітнішій кімнаті в домі Української Громади при Бравн і 23-ій вул. Ця бібліотека знаходиться під зарядом інж. Володимира Татомира, який сам заснував її десять років тому і присвячує їй велику увагу, не жаліючи власних фондів на її поширення та розбудову. Про діяльність „Молодої Просвіти" зустрічаємо доволі часто пресові звідомлення та нотатки. При цьому варто згадати, що „Молода Просвіта" сама видала недавно дві книжки: В. Дорошенко „Просвіта" та В. Татомир „Юнацтво в обороні рідної землі".

Крім цих двох громадських бібліотек, є ще, у Филадельфії декілька приватних, шкільних та редакційних, але діяльність їх обмежена. Поза тим в американській публічній бібліотеці та бібліотеках деяких високих шкіл є по кільканадцять українських книжок, але все це разом не віддзеркалює нашого книжкового багатства і тим самим не може дати свідоцтва про нашу культуру.

У Филадельфії повинна бути поважна українська бібліотека з багатим науковим відділом, де наші й не наші науковці могли б знайти потрібні їм матеріяли з ділянки українознавства, а наша студіююча молодь могла б запізнатися зі скарбами нашої літератури.

Про цю справу думала вже „Молода Просвіта" чи радше її Патронат. Запрошено було кількох наших громадян на нараду, щоб передискутувати цю важливу проблему. Одначе з того нічого не вийшло, бо зацікавлення справою було мінімальне.

Щоб таку справу порушити з місця, треба б дещо більшої кількости зацікавлених громадян, бо одна людина чи кілька осіб не всилі нічого зробити.

Треба сподіватись, що „Молода Просвіта" на цьому не зупиниться, а докладе всіх старань, щоб задумане діло зреалізувати. Напевно у Филадельфії знайдеться таки певна кількість людей, які вміють дивитися наперед і всі разом придумають спосіб і знайдуть засоби для заснування такої бібліотеки, яка могла б гідно репрезентувати наше ім'я серед культурних народів світу.

Володимир Мацьків

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Ще про нашу жертвенність

Час від часу читаємо нарікання дописувачів на занепад жертвенности української спільноти в Америці. Наводять, з одного боку, приклад пужадистів у Франції, а з другого — жертвенність жидівської спільноти. При цьому забувають, що пужадисти — це лише в організованій державі з потрібними санкціями, а жиди, здається, не є більше жертвенні як українці, тільки в них збірки „трохи" краще зорганізовані, як у нас. Жидівський платний збирач не вступиться від свого земляка, доки той не вирівняє свого датку. Працюючи кілька років в одній жидівській фірмі, що обслуговувала малі та середні підприємства, я мав змогу це завважити.

А як справа збірок виглядає у нас?

Автор статті „Дещо про нашу жертвенність" („Свобода" з 4. XI. ц. р.) твердить, що жертвенність української спільноти не підупала, тільки що брак живих зв'язків Відділів УККА з українськими родинами спричинився до зменшення Українського Народного Фонду. Живі зв'язки УККА з українською спільнотою, безперечно, дуже важливі, але при щирому патріотизмі українського загалу не є вирішальними.

Для збільшення УНФ треба належних дій УККА та відповідної збіркової системи. Провід УККА старається виконати свої обов'язки як тільки в даній ситуації можливо, але збіркова система УНФ представляється жалюгідно.

Наприклад, за час мого дванадцятилітнього побуту в цій країні ніхто до мене не звертався за датком на УНФ. З власної ініціятиви вислав я щось 3 чи 4 рази по $10 на УНФ. Коли якось про цю справу оповідав я одному громадянинові, він мені відповів, що має збірковий бльочок УНФ і я можу вплатити даток йому. Маючи $5, я йому їх вплатив, а за другою п'яткою, а може й за більшою сумою, цей громадянин до мене більше не звертався.

На мою скромну думку, таких, як я, що дали б, тільки до них треба звернутися, в самому Ню Йорку є кілька тисяч. Тому до тих людей, які несуть відповідальність за фінанси УККА, можна звернутися з прилюдним питанням: чому так мало зроблено в справі збірки на УНФ?

У нашій ситуації можуть бути різні способи збірки на УНФ: відряджати платних (старших громадян на пенсії) і не-платних (членів молодечих організацій) до хат українських родин; 2) висилати збіркові книжечки з зворотною конвертою і з поштовим значком на адреси наших громадян; 3) переводити ударні кампанії, як от збірка на пам'ятник Шевченкові і т. п.

Отож, хай „батьки народу" не нарікають на малу жертвенність української спільноти, а самі перевірять свою діяльність у справі збірки на УНФ і беруться до конструктивнішої роботи. Українська спільнота не гірша, як інші спільности, а може й краща щодо жертвенности.

Михайло Шпонтак

Лікарі проти допомоги старшим

Денвер, Колорадо. — Голова Американського Лікарського Товариства д-р Лінард В. Ларсон, промовляючи на зборах Відділу Ам. Лік. Товариства, закликав лікарів поборювати урядовий проєкт медичної допомоги старшим особам в рямках соціяльного забезпечення. Він сказав лікарям, щоб поборювали урядовий проєкт не тільки висилкою листів до членів Конґресу, але також за допомогою грошей та особистою кампанією. Д-р Ларсон назвав цю боротьбу „історичною", бо тут треба рішуче виступити проти сил „лівиці", які примус ставлять проти засади добровільности. „Ми є за добровільне рішення, ми є проти примусу", — казав голова Лікарського Товариства. Уряд і спілка Американської Федерації Праці — Конґрес Індустрійних Організацій ведуть „нечесну кампанію", твердив д-р Ларсон, проти лікарів. Представники робітництва і секретар здоров'я, виховання і добродійности Абрагам А. Рібікофф вже кілька разів заявляли, що лікарі неправдивими засобами поборюють урядовий проєкт медичної допомоги старшим.

Д-р Лука Луців

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

(У 150-річчя з дня народження)

(25)

Спеціяльний натиск треба покласти на те, щоб до цих святкувань включити нашу молодь, зокрема шкільну, та наші парафіяльні школи і школи українознавства.

Для більше достойного і більше величавого відзначення 150-ліття народин о. М. Шашкевича необхідно влаштувати окружні Шашкевичівські академії з відповідною мистецькою програмою.

Центральний Ювілейний Комітет видає в оригінальному вигляді „Русалку Дністровую" та Ювілейний Шашкевичівський Альманах, у якому, крім статтей різних авторів, буде вміщена джерельна праця д-ра Мих. Тершаковця про о. М. Шашкевича та його добу, на основі нових, дотепер ще не друкованих матеріялів. Рішено видати окремою книжкою також і твори о. М. Шашкевича, які не були надруковані в „Русалці Дністровій", і знімки та опис гербу роду Шашкевичів.

Голова Центрального Ювілейного Комітету — о. Микола Старух, члени — всі отці декани в обидвох епархіях та представники українських центральних установ. Діловий Комітет очолили о. М. Старух, д-р Василь Ленцик — відпоручник Стемфордської Української Католицької Епархії; д-р Данило Богачевський — голова Видавничої Комісії; д-р Володимир Пушкар — організаційний референт; Мирон Баранецький — секретар; п-і Стефанія Вовчак — касир і ред. Микола Пасіка — пресовий референт.

Крім повищих, запланованих до видання праць у Филадельфії, у зв'язку з Шашкевичівськими роковинами згадуваний нами дир. Ст. Шах у Німеччині опрацював монографію про Маркіяна Шашкевича, в якій змалював добу Маркіяна, його працю, твори та той культ творця „Русалки Дністрової", що зродився був наприкінці 19-го віку і тривав аж до наїзду російських комуністів.

Дир. Ст. Шах порушує також справу портрета М. Шашкевича. Згадано про це й ми, бо дехто не знає, що ті портрети Поета-Пробудителя, які часто друкуються в часописах і у виданнях Шашкевичевих творів, є тільки мистецькими, а не дійсними „фотами" автора „Веснівки". Ст. Шах пише про це так:

„При цім зайнявся я також вияснениям питання, як постали знані нам „портрети" о. М. Шашкевича, бо правдивої знимки чи портрета поета не маємо. „Знимка" о. Маркіяна походить з робітні Тржемеськи-Губерової у Львові з 1904 року, а вона зроблена зі знимки Маркіянового сина Володимира Шашкевича. А „портрет", який намалював артист-маляр Іван Труш в 1911 році на замовлення Головного Виділу „Просвіти" у Львові, зроблений на основі опису Якова Головацького" (ч. 25). Про цей опис згадували ми при характеристиці поетичної творчости М. Шашкевича.

Закінчення

Закінчуючи цю працю про Маркіяна Шашкевича з приводу 150-річчя його народин, хочемо ще раз зібрати ті думки, що їх ми висловили дотепер.

1. Хто хоч трохи пізнає ту безпросвітню добу, в якій зростав і працював Маркіян Шашкевич, той мусить із подивом дивитися на його особу. Видавець „Русалки Дністрової" жив, працював і творив у вийнятково важких умовинах. Він мусів, мов та весняна квітка, пробиватися крізь сніг, виставлений на „вихор, мороз і бурю", йому кидали колоди під ноги не тільки чужі, але й несвідомі свої люди, які, задивившись в чужу культуру, старалися „склонити головку" сміливого автора гордих на ті часи слів у вірші „Руська мова":

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила
Чому ж мова єй немила?
Чом ся нею встидати має?
Чом чужую полюбляє?...

Маркіян Шашкевич відчув на собі ввесь тягар тодішніх життьових обставин, але він думав про волю для свого народу, як це видко з оцих рядків:

Відвинь той камінь, що ти серце тисне!
Дозволь в той сумний тан
Най свободоньки сонечко заблисне:
Ти не неволі син!

2. Численні критики повторювали за Я. Головацьким, що Маркіян Шашкевич писав про сум, горе і лиху долю свого народу і свою власну. М. Євшан бачив у М. Шашкевича тільки сум і песимізм. Але всі ці критики забували, що Як. Головацький написав про Маркіяна ще й таке: „Очі його блистіли живістю і якимсь святим вітхненням", коли він говорив про народні справи. „Говорив сердечно, сильно переконував, бо йому з серця ішло, він цілим тим духом жив і віддихав". Сумне життя мав М. Шашкевич, але він був оптимістом як громадянин і як український патріот, народний провісник.

Ширші Сходини Окружного Комітету Відділів УНСоюзу в Шикаго, Ілл.

27-го жовтня 1961 року 14 Відділів УНСоюзу, об'єднаних в Окружному Комітеті Відділів УНС в Шикаго та репрезентованих через 36-ох делегатів відбули Ширші Сходини, скликані Окружним Комітетом Відділів У. Н. Союзу в Шикаго в Союзовому Домі при 845 Вестерн Евню в справі закупна Союзової Оселі — яка служила б для потреб союзовців Середнього Заходу і західніх стейтів ЗДА.

Проєкт цей виринув на Союзовій Вершинній Конференції, яка відбулась 15-го липня 1961 р. в Равнд Лейку з участю головного предсідника У. Н. Союзу п. Йосифа Лисогора, головного секретаря д-ра Я. Падоха, головних урядників п. Степана Куропася, п. Петра Пуцила, п. Тараса Шпікули і представників союзових Відділів з Шикаго. Тоді покликано до життя ініціятивну групу, яка мала перевірити дані щодо наміченої оселі в Равнд Лейку і зложити звіт Ширшим Сходинам для дальших рішень в тій справі.

Ширші Сходини, перевівши дискусію в тій справі, узнали доцільність набуття такої Союзової оселі, яка була б культурним, спортовим, розривковим, відпочинковим та розваговим центром всієї української громади, а головно її молоді, та причинилася до зросту членства УНСоюзу і до більшого зактивізування життя української спільноти. В тій цілі вибрано комітет з 9-ти осіб, який мав би переглянути всякі можливі об'єкти та запроєктувати спосіб здобуття фондів на купно оселі.

В склад того комітету увійшли: три головні урядники УНСоюзу, замешкалі на терені міста Шикаго: Степан Куропась — заступник головного предсідника, Петро Пуцило — головний контролер і Тарас Шпікула — головний радний; три урядники Окружного Комітету Відділів УНСоюзу в Шикаго: Михайло Попіль — заступник предсідника, Михайло Харів — секретар і Василь Ваків, касир, 2 члени ініціятивної групи: Теодозій Носієвич, секретар 423 Відділу УНСоюзу, Михайло Семків, секретар 379 Відділу УНСоюзу; 1 член вибраний Ширшими Сходинами — Володимир Бережан, а на конституційних зборах того комітету 22 листопада 1961 кооптовано ще десятого члена до комітету Миколу Ткачука, предсідника 114 Відділу і організатора УНСоюзу.

Комітет на тому засіданню обрав президію в такому складі: Петро Пуцило — предсідник, Василь Ваків — заступник предсідника, Михайло Харів — секретар і Теодозій Носієвич — касир, та намітив плян дальшої праці для придбання союзової оселі.

Треба сподіватись, що Союзова громада в Шикаго здасть свій іспит зрілости і задум купна оселі увінчається успіхом.

Михайло Харів

З НАШИХ БУДНІВ

НА ТЕМУ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

Поки надійде святковий час, або сезона, як кажуть наші закарпатці, хочу упоратись з отою сталінською, прости Господи, тематикою. Воно був би навіть гріх та образа Божа писати на цю тему, скажемо, на св. Миколая чи під Різдво, такого чи іншого стилю.

Багато було розмов і дискусій на долині міста Ню Йорку в зв'язку з затьмінням „ясного сонічка" та переселенням його з мавзолею. Поки Господь втішав нас погідним індіянським літом, ці дискусії велися по парках, під Народним Домом, а в неділю під храмом св. Юрія. Коли ж повіяло холодами, всі мітинги перенеслися автоматично до бар і похоронних заведень.

Моя добра сусідка і землячка, пані Бодачиха, звітувала мені недавно про один такий „мелел", який відбувся в заведенні п. Петра Яреми і в якому, до речі сказавши, вона сама взяла активну участь.

Дискусію почала кума Ксеня в такий приблизно спосіб:

— Бачите, як то зле, коли в краю немає рент-контролю? .. Ну, хоч би в тих Совєтах. От, мешкав собі чоловік вісім років у мавзолею, а тут, раптом, беруть його за обшивку і викидають з хати, як пса! То не є райт!

— Райт чи не райт, — вмішалася в розмову кума Олена, — але будьте, кумо певні, що той Ленін си довго не полежить. То є шур, що Хрущов уже собі коло нього матрац положив і помаленьки місце зогріває. На те ж він і Сталіна змурбував, щоб собі пляц зробити, щоб потім бідний нарід так йому поклонявся як отому вусатому чортові . . . .

Слово забрала моя сусідка, пані Бодачиха:

— От цікаво, що зі Сталіним зробили? До кого подіти вкинули?

— На добрий розсудок, — сказала кума Ксеня, — повинні його поховати полюдському: покласти коло небіжки-жінки.

— Ба! А коло котрої? Він же мав їх три і всі три задушив, опир, власними таки руками!

— Ні! Одну, кажуть, отруїв пігулками!

А була при цій розмові одна прогресивна з 4-тої Стріти, що то в липні цього року їздила з делегацією на Тарасову могилу. То вона довше не могла цього слухати, встала і пішла геть, навіть „гуд-бай" не сказавши ... Ой, тяжко переживають товариші той срам, що звалився на їхнього червоного божка! Ходять тепер по Руському Бродвею як мішком по голові прибиті, і місця знайти собі не можуть... „Кобито, говорять, буржуї, капіталісти таке з ним зробили викинули його тіло на смітник . . . А то ж свої лідери — комуністи з ЦК!"

Моя сусідка і землячка знайшла для зажурених товаришів із 4-тої Вулиці добру, по-моєму, потіху і пораду:

— Ви, — говорить їм, — називаєте себе пролетарями, але грошей маєте до дідька по банках ... Спровадьте собі мумію Сталіна до Ню Йорку, поставте мавзолей в Юніон Парку та й поклоняйтесь ідолові, мов турки Магометові! Ще й бизнес на тому зробите, як поставите товариша коло дверей з капелюхом . . .

Ікер

● **На біржах в Ню Йорку і** Лондоні зараз збільшилася ціна на срібло після того, як президент Кеннеді видав наказ державній скарбниці не продавати промисловцям срібла з державних запасів.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКР. НАРОДНОГО СОЮЗА

Зорін вийшов з бенкету, „образившись" на промову Джансона

Ню Йорк. — Делеґат СССР до Об'єднаних Націй Валеріян Зорін і два його лакеї, Лука Кизя з УССР і Йордан Чобанов з Болгарії, демонстраційно вийшли з прийняття на балевій залі Астор Готелю під час промови віце - президента Линдона Джансона на тему теперішньої холодної війни. Це прийняття відбулось з приводу вручення Адлесві Стівенсонові відзначення від Міжнародної Лікарської Кооперації, заснованої щойно три роки тому, гуманітарної установи, яка будує шпиталі й організує та переводить лікарську службу в 13-х малорозвинених, здебільша південноазійських країнах. На тому прийнятті було приявних 700 осіб, а між ними більше 50-х амбасадорів до ОН та закордонних дипломатів. Зорін підірвався з свого місця і вийшов з залі, коли віце - през. Джансон, говорячи про осяги ЗДА в холодній війні, заявив, що НАТО, засноване під проводом ЗДА, є вже настільки сильне, що „кожна совєтська атака проти Західньої Европи була б дуже рисковним підприємством". Слідом за Зоріним слухняно встали й вийшли названі вище два „дипломати". З ними разом також слухняно і напевне не знаючи дійсної причини, вийшли їхні жінки. Зате польський і югославський амбасадори залишились. Джансон промовляв далі і програма прийняття відбулась без уваги на ту смішну демонстрацію автора комуно - чеського перевороту і фахівця від зривання конференцій про роззброєння. Зорін потім виправдувався, що коли б було політичне зібрання, чи засідання в ОН або в Конґресі, то Джансон міг би говорити, що хотів би, але на товариській імпрезі він не повинен був атакувати Москви.

Аденауер потверджує та з'ясовує своє порозуміння з Кеннеді

Бонн. — Канцлер Конрад Аденауер все ще лежить хворий на інфлюенцу і не міг особисто явитись на початку сесії новообраного парляменту. Тому його експозе відчитав віце - канцлер і міністер народного господарства д-р Людвіґ Ерґард, як офіційну заяву нового уряду Західньої Німеччини. Аденауер потвердив, що між ним і през. Кеннеді прийшло до згоди, що Захід уважає три справи недискусійними: 1) свободу Західнього Берліну, 2) приявність в ньому західніх ґарнізонів і 3) вільний доступ до нього осіб та товарів. Однак Аденауер подав водночас три дальші точки, що становлять принципи західньо - німецької закордонної політики: 1(безпека Західньої Німеччини, яка виключає будь-який европейський реґіональний пакт, бо та безпека залежить від рівноваги сил в ґльобальному маштабі, 2) правні, політичні й економічні зв'язки Західнього Берліну й Західньої Німеччини та 3) спільність альянтської і західньонімецької політики з ціллю з'єдинення Німеччини, невизнавання Східньої Німеччини та устійнення кордонів щойно на мировій конференції.

У Сирії відбувають демократичні вибори до парляменту

Дамаск. — Після того, як 28 вересня ц. р. переведено при допомозі армії державний переворот в Сирії, із зірванням федераційного зв'язку з Єгиптом, чи пак Об'єднаною Арабською Республікою, в п'ятницю 1 грудня ц. р. відбудуться там парляментарні вибори. Для запевнення їх чистоти тимчасовий уряд Мамуна Кузбарі зголосив димісію, покликавши до життя урядовий аполітичний уряд виключно для переведення виборів. Командування сирійської армії проголосило окрему деклярацію про повну невтральність у відношенні до окремих лист і осіб кандидатів. Від участи у виборах виключено лише дві групи: комуністів і т. зв. нассеристів, себто прихильників злуки з Об'єднаною Арабською Республікою з її диктаторським президентом Нассером. За 165 мандатів у новому парляменті змагаються три виборчі листи разом із 1.832-ма кандидатами. Першу листу очолюють д-р Мазмун Кузбарі і кол. прем'єр Сабрі-ель-Ассалі, другу кол. прем'єр Халед-ель-Азм, а третя є так званою листою професорів. Закордонні обсерватори вважають, що ті вибори зорганізовано на сутодемократичний лад. Все ж, напередодні вибухли в Дамаску кілька бомб — мабуть націоналістичної організації „нассеристів".

Українська хроніка

● **Доповідь інж. Миколи Приходька**, голови СУЖЕРО, автора книжок „Один з 15-и мільйонів", „Далекими дорогами" та ін., відбудеться заходом Управи ДОБРУСу в суботу дня 2 грудня ц. р. в залі Українського Народного Дому при 142 Другій Евню в Ню Йорку. Говоритиме інж. М. Приходько на тему „Політична ситуація в світі і наші завдання". Початок о год. 7-ій вечора.

● **Проф. Володимир Безушко** говоритиме про Шевченкову поезію в суботу дня 2-го грудня о год. 7-ій веч. під час літературного вечора, влаштовуваного заходом Літературно-Мистецького Клюбу у Филаделфії. Доповідь відбудеться в залі СУА при 909 Норт Френклин Стріт.

